

Pas a desnivell

Lliçons d'història

Em sembla que hem superat l'etapa del desencant i ens trobem en una altra de desorientació absoluta, total, som víctimes d'una pèrdua de nord que ens té ajupits i temorosos. Com que som enyoradissos i nostàlgics, és possible que aviat descobrirem amb esbalaïment que la parada del descens tenia una certa gràcia, comprovem que sempre hi ha maneres d'empitjorar.

No és pas que ens hagi de servir de conhort (encara que ho digui la dita), però el mal és de molts, les vicissituds tenen un caràcter mundial que conviden al recolliment i a la pregària, cadascú segons els seus sants o els seus idols. En una era que es distingeix pel triomf de la informació, cada cop ens sentim més mal informats. La notícia entra amb rapidesa a totes les cases, a totes hores, mitjançant el so i la imatge i, en una mesura més reduïda, a través de la lletra impresa. A desgrat d'aquesta abundància, o probablement per això, es va perdre la facultat d'interpretar-la, com si ens empatxés i no poguéssim digerir-la. També hi ha, convé tenir-ho present, l'art de manipular la notícia, que l'Estat que ens administra domina amb una perfecció molt útil per a ensopear uns ciutadans que amb poca cosa en tenen prou.

Hi ha qui diu que la història es repeteix, i d'altres ho neguen. O almenys afirmen que mai no es repeteix de la mateixa manera. Personalment, en el curs de la meua vida, he passat per diverses alternatives: a vegades m'ha semblat que te-

nien raó els primers i en ocasions he cregut que hi tocaven més els de la segona opció. Per lògica, fa l'efecte que les repeticions exactes són una qüestió de laboratori i que el carrer és una altra cosa, la política no es mesura amb matrassos ni amb balances de precisió. Des del punt de vista científic, una troballa no és vàlida sense la possibilitat de repetició en laboratori. La política, molt sovint, val més que no sigui repetible.

Els fets ocorreguts en aquesta etapa de la desorientació m'han fet sentir la curiositat d'esbrinar antecedents. Més d'un comentarista ha evocat la gesta del general Pavia, com si es tractés d'una coincidència purament anecdòtica pel que fa al vici d'assaltar congressos. Endut per un esperit tafaer, he cercat documentació i l'he trobada en un llibre de Melchor Fernández Almagro, publicat l'any 1951. És una biografia de Cánovas i la seva lectura m'ha proporcionat grans sorpreses, com si topés de sobte amb un calc insospitat. Ja és sabut, s'ha dit molt, que la primera República va fracassar per falta de republicans. Es basava en una Constitució feta a desgana, que va trobar des del principi esforçats paladins que es dedicaren a minar-la. Hi havia dos grups irreductiblement antagònics: els republicans centralistes i els republicans federals, que van cremar amb salves la poca pólvora que tenien. També hi havia monàrquics de diverses menes, carlistes, alfonsins i uns quants partidaris de la desacreditada Isabel II. El nord, el País Basc (aleshores en deien preferentment *Provincias Vascongadas*), era agitat per una guerra encesa. Catalunya es trobava en una situació d'inquietud declarada, i el sud de la Península era un vesper. Enmig de tot això, especulant-hi, es movia un polític d'una gran habilitat de maniobra, Antonio Cánovas del Castillo, que anhelava la Restauració (un nom suggestiu). Era l'ànima del partit *Unión Liberal*, conservador, i s'havia distingit per la seva capacitat dialèctica al Congrés i en el curs de reunions privades, però es veu que no se'n refiava prou, perquè buscava un suport militar. L'exèrcit estava descontent i la tria no era fàcil. Cánovas va mostrar molta cautela a l'hora d'escollir. Els uns per massa ambició personal i d'altres perquè no lligaven amb els propòsits de Cánovas, volien molt de tacte en el moment de decidir-se.

Finalment, Cánovas del Castillo es va entendre amb un general idoni, Manuel Pavia y Rodríguez de Albuquerque. Era un militar republicà, però a la seva manera, perquè segons ens conta Fernández Almagro, Cánovas (monàrquic) celebrava sense comprometre's que Pavia *asestara un golpe a la República, aspi-rando a corregirla, no a descuajarla*.

Però la va *descuajar*, perquè Cánovas ho duia de cap. I mireu si és evocador: mentre es discutia a les Corts la proposició de confiança a Castelar, el general Pavia muntat a cavall i al front de forces armades es va plantar davant del palau i, valent-se d'un subaltern (el general no va entrar-hi), ordenà l'evacuació dels senyors diputats. Fernández Almagro diu textualment en el seu llibre: *Bastaron unos disparos al aire de la Guardia Civil en el pasillo circular y los diputados huyeron a la desbandada...* (Capítol VII.-*La Restauración*). En aquella ocasió els van estalviar el trist paper de posar-se de quatre grapes sota els escons.

La primera República va passar a millor vida i Cánovas es pogué dedicar a compondre la Constitució de 1876, basada en el caciquisme i en el torn liberal-conservador, amb una tendència marcada a això darrer.

Qualsevol semblança entre aquests fets i una democràcia sense demòcrates i una Constitució sense defensors, és del tot casual, com en les pel·lícules. Una tragicomèdia, com si diguéssim, però sense la seguretat d'un desenllaç no funest. ● PERE CALDERS

Subscriuiu-vos
per telèfon a

canigó

setmanari independent
dels Països Catalans

Trucant al
(93) 218 63 87

EDITORIAL
MILLÀ
Biblioteca
VELL I NOU

* * *

EL TROBADOR CATALÀ
CINC MIL REFRANYS
1000 ENDEVINALLES
FELICITACIONS I BRINDIS
500 ACUDITS CATALANS
CATALUNYA LLAMINERA

* * *

Demaneu-los a la vostra llibreria
EDITORIAL MILLÀ - Sant Pau, 21
BARCELONA-1